



NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2012-08-21
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 5221-11

KLAGANDE

Gamac Zweden AB, 556146-6961
Box 1269
791 12 Falun

Ombud: Advokat L-G.E.
APR Advokatpartner AB
Åsgatan 41
791 71 Falun

MOTPART

Miljö- och tekniknämnden i Hallsbergs kommun
694 80 Hallsberg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Örebro län beslut den 7 september 2011 i ärende nr 505-24205-2009, se ~~bilaga 1~~

SAKEN

Föreläggande gällande förorening på fastigheten Bonden 1 i Hallsbergs kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar det överklagade beslutet endast på så sätt att tidpunkten då de förelagda åtgärderna ska ha vidtagits bestäms till tre månader efter det att denna dom vunnit laga kraft.

Dok.Id 270714

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104	Augustendalsvägen	08-561 656 00	08-561 657 99	måndag – fredag
131 26 Nacka Strand	20	E-post: mmd.nacka@dom.se		08:30-16:00
		www.nackatingsratt.domstol.se		

BAKGRUND

Miljö- och tekniknämnden i Hallsbergs kommun (nämnden) beslutade den 25 november 2009 att Gamac Zweden AB (bolaget) med hjälp av en oberoende konsult ska utföra fortsatt undersökning för att utreda utbredning, risker och åtgärdsalternativ gällande föroreningen på fastigheten Bonden 1 i Hallsbergs kommun. Bolaget överklagade beslutet till Länsstyrelsen i Örebro län (länsstyrelsen) som i beslut den 7 september 2011 ändrade det överklagade beslutet endast på så sätt att tidpunkten då de förelagda åtgärderna ska ha vidtagits bestämdes till den 15 december 2011.

YRKANDEN M.M.

Bolaget har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att mark- och miljödomstolen upphäver nämndens beslut. Till stöd för sin talan har bolaget anfört i huvudsak följande.

Bolaget är inte adressat i ärendet. Av utredningen i ärendet framgår inte att bolaget varit verksamhetsutövare på sådant sätt att något ansvar för eventuella föroreningar eller för undersökningsåtgärder föreligger. Av den utredning som företagits i ärendet framgår däremot att nuvarande ägare till Bonden 1, som även tidigare ägt fastigheten, M.G. varit den som faktiskt och fysiskt bedrivit verksamheten med användande av kemikalier och även förvarat ifrågavarande kemikalier. Av utredningen framgår även att M.G. är den som senast vidtagit åtgärder med kemikalierna genom borttransport, schaktning m.m. inom det område där kemikalierna förvarats. Anledningen till vidtagna schaktningsarbeten av fastighetsägaren har såvitt bolaget erfarit samband med av M.G. planerad exploatering av Bonden 1 för småhusbebyggelse. M.G., är således genom sin faktiska användning av kemikalierna, genom förvaring av dessa och genom att senast ha vidtagit åtgärder med kemikalierna den som ska anses vara verksamhetsutövare och rätt adressat för ett föreläggande om utredning av föroreningar.

Bolagets verksamhet avvecklades redan under år 2003 och av utredningen i ärendet framgår inte att bolaget haft del i varken förvaring eller hantering av några

kemikalier. Som framkommit tidigt i utredningen saknar bolaget helt tillgångar, varför bolaget saknar ekonomiska möjligheter att vidta någon åtgärd inom Bonden 1. Länsstyrelsens ställningstagande är felaktigt eftersom det av den utredning som utförts inte framgår att bolaget varit verksamhetsutövare men väl att det av den presenterade utredningen framgår att fastighetsägaren är den som är verksamhetsutövare och ansvarig för föreningarna i fråga. Det ankommer på rättpraxis att uttolka begreppet verksamhetsutövare och, när verksamhet upphört, den som ”haft del i föreningen”. I detta fall pekar samtliga omständigheter mot en enda person som ansvarig för föreningen, vilken därför utgör rätt adressat för föreläggandet i fråga.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Den huvudsakliga fråga som mark- och miljödomstolen har att pröva är om Gamac Zweden AB har efterbehandlingsansvar för de föreningar som uppstått under tidigare ägare till bolagets tid (där denne alltså är ägare till fastigheten där det kan misstänkas att föreningarna finns) och med stöd av bestämmelserna i 10 kap. miljöbalken kan åläggas att bidra till kostnader för undersökning och utredning avseende föreningssituationen.

Mark- och miljödomstolen finner inte skäl att göra en annan bedömning än den länsstyrelsen har gjort och tillägger följande. Domstolen noterar att krav på efterbehandlingsåtgärder kan riktas mot vem som helst som bedrivit eller bedriver verksamheten.

I detta fall är det endast fråga om en skyldighet att genomföra fortsatta undersökningar av föreningar. Den utredning som finns i målet är tillräcklig för bedömningen att det är skäligt att bolaget vidtar de åtgärder som i nuläget ålagts dem i länsstyrelsens beslut. Vad bolaget anfört föranleder inte mark- och miljödomstolen att göra någon annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås. Eftersom tid för efterkommande av föreläggandet har förfallit ändrar mark- och miljödomstolen föreläggandet på sätt som framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 11 september 2012. Prövningstillstånd krävs.

Christin Brohmé

Jan-Olof Arvidsson

I avgörandet har deltagit tingsfiskalen Christin Brohmé, ordförande, och det tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson. Enhälligt. Föredragande har varit beredningsjuristen Caroline Appelberg



Länsstyrelsen
Örebro län

Kristina Collin
Direkt: 019-19 39 16
kristina.collin@lansstyrelsen.se
Fax: 019-19 30 10

BESLUT
2011-09-07

Dnr: 505-24205-2009

Gamac Zweden AB
Box 1269
791 12 FALUN

NACKA TINGSRÄTT
Enhet 3

INKOM: 2011-09-30
MÅLNR: M 5221-11
AKTBIL: 3

Ombud: advokaten
APR Advokatpartner
Ågatan 41
791 71 FALUN

L-G.E.

För kännedom till:

Miljö- och tekniknämnden i
Hallsbergs kommun

Advokat L-G.E.

M.G.

Överklagande av Miljö- och tekniknämndens i Hallsbergs kommun beslut 2009-11-25, Dnr 2008-500 MOT 427, om föreläggande att utföra fortsatt undersökning gällande förorening på fastigheten Bonden 1 i Hallsbergs kommun.

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen ändrar det överklagade beslutet endast på så sätt att tidpunkten då de förelagda åtgärderna ska ha vidtagits bestäms till den 15 december 2011.

Länsstyrelsen avslår överklagandet i övrigt.

Bilagor:

Miljö- och tekniknämndens
beslut 2009-11-25 samt
provtagningsplan

Hur man överklagar

Ärendet

Miljö- och tekniknämnden i Örebro kommun (nedan nämnden) beslutade den 25 november 2009 bl.a. att Gamac Zweden AB (nedan bolaget), med hjälp av oberoende konsult, ska utföra fortsatt undersökning för att utreda utbredning, risker och åtgärdsalternativ gällande föroreningen i området samt att den fortsatta undersökningen ska utföras enligt punkterna i provtagningsplanen, se bilaga 1.

Bolaget överklagar nämndens beslut och yrkar att det ska upphävas. Som grund för sitt överklagande anför bolaget i huvudsak följande. Av kommunens redovisning framgår att ägaren av fastigheten har bedrivit verksamhet på denna sedan 1970-talet. Av utredningen framgår att bolagets verksamhet avvecklades redan under 2003 och att bolaget vid senare försäljning 2005 eller 2006 saknade inkräm och därför redan då kan antas ha saknat egna tillgångar. Kommunen har riktat sitt anspråk mot ett bolag som sedan lång tid tillbaka inte bedrivit någon verksamhet. Fastighetsägaren verkar även ha uppfattat sig som verksamhetsutövare genom att ha bekostat och verkställt viss utredning och bortschaktning av förorenade massor. Kommunen har i sin utredning inte klarlagt om



Länsstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2011-09-07

Dnr: 505-24205-2009

och på vilket sätt den verksamhet fastighetsägaren nu bedriver inom fastigheten genom rivning, schaktning och andra markarbeten innebär ett faktiskt påbörjande av exploateringsåtgärder inom fastigheten och att fastighetsägaren därför själv är verksamhetsutövare enligt 10 kap 2 § miljöbalken. Fastighetsägaren har en försäkring och de kostnader för åtgärder som hitintills kunnat betalas täcks av försäkringen. Dessa omständigheter är inte utredda av kommunen. Vidare måste undersökningsåtgärder och eventuell sanering enbart tillföra fastighetsägaren ekonomiska värden och en förmögenhetshöjning. Inte heller dessa omständigheter har klarlagts. Det överklagade beslutet saknar även information om, hur och på vilket sätt fastighetsägarens tidigare bolag bedrivit och varit knuten till verksamheten.

Nämnden vidhåller sitt beslut och anför i huvudsak följande. Bedriven lantbruksverksamhet har haft rådighet och därmed ansvar för den kemikaliehantering som förekommit genom bl. a. användning och lagring av växtskyddsmedel/bekämpningsmedel under verksamhetstiden på fastigheten Bonden 1. Utöver den eget bedrivna lantbruksverksamheten har delar av fastighetens lantbrukscentrum hyrts ut. Då bolaget upphörde med eget lantbruk hyrdes två byggnader ut till P.H., lantbrukscentrum Skalleruds Gård. Han hyrde från den 1 maj 2003 ladugården (potatislager) och maskinhallen på fastigheten Bonden 1. Denna verksamhet bestod endast av lagring av potatis samt användning av maskinhallen såsom garage, och pågick under tre säsonger. Den verksamhet som han bedrev omfattade ingen kemikalieanvändning. Det gamla magasinet där marken är konstaterat förorenad omfattas inte av den verksamhet som P.H. bedrev. Eventuellt kvarvarande kemikalier från bolagets verksamhet överläts och flyttades genom P.H. försorg till dennes lantbrukscentrum på Skalleruds Gård innan uthyrning och nyttjande av byggnaderna påbörjades, dvs före den 1 maj 2003. Det finns ingenting som tyder på att kemikalieutsläppet skulle vara orsakat av läckande förpackningar. Bolaget bedrev verksamheten efter 1969 och föroreningen finns fortfarande kvar. Bolaget är verksamhetsutövare och därmed rätt adressat.

Bolaget genmäler i huvudsak följande. Eftersom nu kommunen uttryckligen angivit att rivningsåtgärder företagits avseende de utrymmen där eventuella kemikalier förvarats och att kemikalierna inte bortforslats av bolaget utan av namngivna personer är det enligt bolagets uppfattning uppenbart att envar av dessa personer är att anse som verksamhetsutövare. Det finns ingenting i ärendet som binder bolaget till vare sig hantering av ifrågavarande kemikalier eller förvaring av dessa. Varken hyresavtal eller arrendeavtal har presenterats där det framgår att bolaget och inte M.G. hanterar kemikalierna.



Länsstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2011-09-07

Dnr: 505-24205-2009

Skälen för Länsstyrelsens beslut

I övergångsbestämmelserna till lag (2007:660) om ändring i miljöbalken, vilken trädde i kraft den 1 augusti 2007, anges att äldre bestämmelser fortfarande gäller i fråga om miljöskador som orsakats av utsläpp, händelser eller tillbud som har ägt rum före den 1 augusti 2007, eller som ägt rum senare men härrör från verksamhet eller åtgärd som avslutats före den 1 augusti 2007. Av handlingarna i ärendet framgår att lantbruksverksamheten på den aktuella fastigheten bedrevs mellan åren 1970-2003 i bolagets regi för att därefter upphöra. I nuvarande ärende tillämpas därför 10 kap miljöbalken i dess lydelse före den 1 augusti 2007.

Av 10 kap 1 och 2 §§ miljöbalken, MB, följer att den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till förorening är ansvarig för efterbehandling av mark-, vattenområde, byggnad eller anläggning som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människas hälsa eller miljön. Skyldigheten att avhjälpa denna föroreningsskada bör i princip kvarstå till dess att olägenheterna har upphört, oavsett om verksamheten lagts ned eller inte (prop. 1997/98:45, del 1 s 234 samt miljööverdomstolens dom den 5 december 2003 i mål nr M 9822-02).

Enligt 10 kap 4 § miljöbalken innebär efterbehandlingsansvaret att den ansvarige i skälighetsomfattning ska utföra eller bekosta de efterbehandlingsåtgärder som på grund av föroreningar behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön. När ansvarets omfattning ska bestämmas skall det beaktas hur lång tid som har förflutit sedan föroreningarna ägt rum, vilken skyldighet den ansvarige hade att förhindra framtida skadeverkningar och omständigheterna i övrigt. Om en verksamhetsutövare visar att han bidragit till föroreningen endast i begränsad mån, skall även detta beaktas vid bedömningen av ansvarets omfattning. Preskriptionslagen (1981:130) är inte tillämplig på efterbehandlingsansvar.

I lag (1998:811) om införande av miljöbalken anges i 15 §, vad gäller särskilda övergångsbestämmelser till 10 kap miljöbalken, att vid tillämpningen av 10 kap 3 § (angående fastighetsägares ansvar för avhjälpan) beaktas inte förvärv som har skett före miljöbalkens ikraftträdande, vilket var den 1 januari 1999. I aktuellt ärende har M.G. erhållit fastigheten genom gåva år 1996.

Enligt 26 kap. 9 § miljöbalken får en tillsynsmyndighet meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att denna balk



Länssstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2011-09-07

Dnr: 505-24205-2009

samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska efterlevas.

Enligt 10 kap 5 § miljöbalken kan den som äger en fastighet som efterbehandlas trots frihet från ansvar enligt 2 eller 3 § förpliktas att i skälig utsträckning svara för kostnader som motsvaras av den värdeökning på fastigheten som efterbehandlingen medför.

Länssstyrelsen gör följande bedömning. Då marken är så förorenad att den kan innebära olägenheter för människors hälsa eller miljön är 10 kap miljöbalken tillämpligt. I ärendet är ostridigt att bolaget bedrivit verksamhet på platsen där kemikaliehantering, av bl a bekämpningsmedel förekommit. Av handlingarna kan slutsatsen dras att bolaget genom sin verksamhet bidragit till den föroreningssituation som nu föranleder fortsatta undersökningar. Bolaget är därmed att anse som verksamhetsutövare i 10 kap miljöbalkens betydelse och bär därmed ett ansvar för att vidta de åtgärder som anses vara nödvändiga med anledning av föroreningssituationen. Bolaget är därmed rätt adressat för de krav som kan ställas i nuläget.

Länssstyrelsen delar nämndens bedömning att fortsatta undersökningar är miljömässigt motiverat och att de krav som kommunen ställt på återrapportering är skäliga. Länssstyrelsen delar även nämndens bedömning att det ansvar som bolaget kan anses ha för föroreningssituationen åtminstone motsvarar de undersökningar som föreläggandet omfattar. Det är inte heller skäligt att fastighetsägaren svarar för den eventuella värdeökning som de i ärendet aktuella efterbehandlingsåtgärderna skulle kunna leda till.

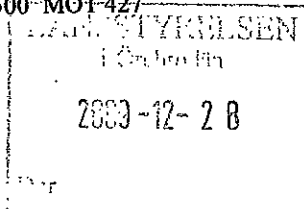
Mot bakgrund av vad som ovan anförts delar Länssstyrelsen nämndens bedömning och finner att nämnden har haft fog för sitt beslut. Då tiden för åtgärdande har passerats bör dock en ny tidpunkt när de förelagda åtgärderna senast ska vara utförda bestämmas. Länssstyrelsen finner att de förelagda åtgärderna ska vara utförda senast den 15 december 2011.

I den slutliga handläggningen av detta beslut har deltagit länsjurist Jenny Gänge (beslutande), miljöskyddshandläggare Ylva Hedene och länsjurist Kristina Collin (föredraganden).

Detta beslut kan överklagas till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Hur man överklagar, se bilaga.


Jenny Gänge


Kristina Collin



Gamac Zweden AB
c/o APR Advokatpartner AB
Åsgatan 41
791 71 FALUN

Bonden 1: Beslut om föreläggande att utföra fortsatt undersökning gällande förorening i området

BESLUT

Miljö- och tekniknämnden beslutar med stöd av 26 kap. 9 och 22 §§ att:

Gamac Zweden AB, organisationsnummer: 556146-6961, med hjälp av oberoende konsult ska utföra fortsatt undersökning för att utreda utbredning, risker och åtgärdsalternativ gällande föroreningen i området.

Den fortsatta undersökningen ska utföras enligt punkterna i provtagningsplanen. Miljö- och tekniknämnden beslutar att punkt 2.2.3 i provtagningsplanen ska utföras omgående.

1. Grundvattenprovtagning

Inledande provtagning av grundvatten enligt punkt 2.2.1 i provtagningsplanen, daterad 2009-03-30. Resultatet av provtagning och riskanalys ska omgående inkomma till miljö- och tekniknämnden för bedömning om kompletterande grundvattenprovtagning ska utföras enligt punkt 2.2.2.

2. Jordprovtagning

Jordprovtagning ska omgående utföras i enlighet med punkt 2.2.3 i provtagningsplanen. Provtagningen ska utföras för att utreda föroreningsförekomst, föroreningshalter och ungefärlig utbredning av föroreningar i marken.

Provtagning ska utföras av person med behörighet och analys ska utföras av ackrediterat laboratorium. Analyser ska minst omfatta undersökning gällande förekomst och halter av bekämpningsmedel samt pH. Vid jordprovtagning ska även organisk halt i jorden analyseras.

Anlitad konsult ska ha den kompetens och erfarenhet som krävs av uppdraget. Utredningen ska sammanfattas i en rapport och vara av sådan kvalitet att en riskklassning av området enligt metodik för inventering av förorenade områden (MIFO) kan göras. Samråd bör göras med Miljö- och teknikförvaltningen angående anlitad konsult innan utredning påbörjas.

Av rapporten ska följande framgå:

- Karaktärisering och avgränsning av föroreningarna
- Klarläggande av föroreningarnas mängd, farlighet, påverkan samt spridningsförutsättningar
- Riskanalys, bedömning av omgivningens känslighet, skyddsvärde
- Preliminär bedömning av åtgärdsalternativ samt vilka risker och vilken hälso- och miljönytta de olika alternativen ger. Bedömning ska även göras om vilka risker det finns med att inte vidta någon åtgärd
- Övergripande åtgärdsplan
- Åtgärdsplan inklusive preliminär tidsplan för föreslagna åtgärder
- Riskklassificering enligt MIFO

Provtagning enligt punkt 1 och 2 ska utföras snarast, dock senast 2010-02-28.

Resultat från inledande grundvattenprovtagning samt riskanalys gällande grundvatten ska inkomma senast sex veckor efter utförd provtagning.

Utredningen inklusive provtagningsresultat, riskanalys och åtgärdsplan ska inkomma i rapportform, *senast 2010-03-31*. Om begärda handlingar inte kan inkomma i tid skall Miljö- och teknikförvaltningen underrättas om detta.

BAKGRUND

Föroreningssituationen

Fastigheten Bonden 1 och närliggande fastigheter har varit en del av en lantbruksfastighet där traditionellt lantbruk bedrivits sedan 1950 talet. Inom lantbruket har hantering av bekämpningsmedel förekommit. Rivning av en lada och två uthus har skett under 2006/07. Kemikalielukt noterades på fastigheten under våren 2008.

En grundläggande miljöteknisk utredning gällande förorening av mark och grundvatten orsakad av bekämpningsmedel har utförts på fastigheten Bonden 1. Denna utredning visar att mark och grundvatten på fastigheten är påverkade av bekämpningsmedel.

Fastigheten har klassats till riskklass 2 i den utförda utredningen. Detta innebär att föroreningen bedöms utgöra en stor risk för påverkan av människors hälsa och miljön varför det är nödvändigt att förekommande förorening undersöks ytterligare.

De primära riskerna med föroreningssituationen bedöms främst vara risk för spridning via grundvattnet till intilliggande brunnar och vattentäkter samt direktexponering av ytligt liggande förorenad jord.

Verksamhet och verksamhetsutövare

Miljö- och teknisknämnden har utfört ansvarsutredning i ärendet gällande bedriven verksamhet och verksamhetsutövare på fastigheten.

Lantbruksverksamheten har bedrivits efter år 1969. Liknande verksamhet har bedrivits på platsen sedan 1950-tal, under tiden övergick verksamhetsformen från enskilt bolag till aktiebolagsform under år 1970.

Lantbruksverksamheten bedrevs fram till år 2003 i aktiebolaget Gamac Zweden AB:s, organisationsnummer 556146-6961, regi.

Fastighetsägare

Fastighetsägare till Bonden 1 är M.G. M.G. erhöll fastigheten genom arv år 1961. Fastighetsförvärvet är registrerat som gåva.

Kommunicering

Miljö- och tekniknämnden har 2009-09-23 kommunicerat ansvarsutredning med bedömning kring ansvaret. Yttrande har endast inkommit från aktiebolaget.

Aktiebolaget, Gamac Zweden AB, inkom 2009-11-13 med följande synpunkter:

Lantbruksverksamheten upphörde år 2003. Aktiebolaget saknar betalningsförmåga, enda tillgängligt kapital är ett aktiekapital om 100 000 kr vilket innebär att bolaget måste försättas i konkurs vid eventuellt betalningsansvar.

Bolaget framför även att fastighetsägaren tidigare utfört och bekostat miljöteknisk undersökning och att fastighetsägaren även fortsättningsvis bör stå som ansvarig för fortsatt utredning. Bolaget framför vidare att eventuellt återställningsansvar ska avvakta fortsatt utredning.

Bolaget påtalar även att kommunen bör uppmärksamma möjligheten att finansiera eventuella åtgärder med hjälp av saneringsförsäkringen.

MOTIVERING

Lagstöd

2 kap. 8 §, 10 kap. 2-5 och 8 §§ samt 26 kap. 9 och 22 §§ miljöbalken (MB)

Enligt 26 kap. MB får en tillsynsmyndighet meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att balken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska efterlevas.

Vidare är den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet som har bidragit till en föroreningsskada ansvarig för att skadan avhjälpas. Detta ansvar gäller även för att utföra de undersökningar av verksamheten och dess påverkan på omgivningen som behövs för tillsynen. Eventuella föroreningar i mark, vatten, sediment och byggnader från nuvarande eller tidigare verksamhet omfattas av denna undersökningsplikt.

Av 2 kap. 8 § framgår att den som gett upphov till skada på miljön är ansvarig för att skadan åtgärdas i den omfattning som anses skäligt enligt 10 kap. MB.

Av 10 kap. MB framgår att den som är verksamhetsutövare, det vill säga den som bedriver eller har bedrivit verksamhet som bidragit till föroreningarna är ansvarig för utredning och efterbehandling av området.

* 10 kap. miljöbalken i lydelse före 2007-08-01

I de fall en verksamhetsutövare inte kan utföra eller bekosta nödvändiga utredningar och undersökningar kan tillsynsmyndigheten vända sig mot fastighetsägaren om denne vid förvärv av fastigheten visste eller borde känt till att fastigheten varit förorenad. Förvärv av fastigheten måste skett efter 1999-01-01, då miljöbalken trädde i kraft.

Den som är ansvarig för efterbehandlingsåtgärder ska i skäligen omfattning bekosta de efterbehandlingsåtgärder, som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön. I denna bedömning ska det beaktas hur lång tid som förflutit sedan föroreningarna ägde rum, viken skyldighet den ansvarige hade att förhindra skadeverkningar och omständigheterna i övrigt. Om en verksamhetsutövare visar att han bidragit till föroreningen endast i begränsad mån ska även detta beaktas vid bedömning av ansvarets omfattning.

Fastighetsägaren kan trots ansvarsfrihet enligt 10 kap. 2 och 3 §§ MB förpliktigas att i skäligen utsträckning svara för de kostnader som motsvaras av den värdeökning som efterbehandlingen medför.

Av 10 kap. 8 § MB framgår att bestämmelserna i 10 kap. 2-4 §§ är tillämpliga även vid bedömning av ansvar för att bekosta nödvändiga utredningar och undersökningar gällande ett förorenat område.

Miljö- och tekniknämndens bedömning

Miljö- och hälsorisker samt undersökningsbehov

Utförd grundläggande miljöteknisk undersökning visar att mark och grundvatten på fastigheten är förorenade. Fastigheten är en enskild fastighet som ligger i ett bostadsområde. Inga hinder finns för att vistas i området. Reservvattentäkter för dricksvatten kan vara hotade. Detta innebär att känsligheten för människor bedöms som stor. Skyddsvärdet för miljön bedöms som måttligt då inga särskilt skyddsvärda miljöer bedöms finnas i området.

Föroreningen på fastigheten bedöms dock utgöra en stor risk för påverkan av människors hälsa och miljön varför det är nödvändigt att förekommande förorening undersöks ytterligare. De primära riskerna bedöms vara risk för spridning via grundvattnet till intilliggande brunnar och vattentäkter samt direktexponering av yttligt liggande förorenad jord.

Fortsatt undersökning måste ske omgående för att erhålla grund för bedömning om nödvändiga efterbehandlingsåtgärder inom området. Miljö- och tekniknämnden bedömer därmed att fortsatt undersökning ska göras snarast både gällande grundvatten och jord. För att erhålla en miljö- och kostnadseffektiv hantering av föroreningssituationen bör fortsatt utredning och efterbehandling ske stegvis. Förslag på utredning genom provtagning har inkommit i samband med grundläggande undersökning gällande fastigheten Bonden 1.

Då risk finns för spridning av förorening via grundvatten till närliggande brunnar och vattentäkter är det viktigt att fortsatt utredning av grundvattnet genomförs. Området har kommunalt vatten och enligt utförd undersökning finns inga enskilda vattentäkter i området. Närliggande reservvattentäkt har ej använts på många år men är en kommunal reservvattentäkt. Fortsatt utredning måste ske för att bedömning om strömningsriktningar och spridningsvägar ska kunna utföras. Miljö- och

tekniknämnden bedömer att inledande provtagning av grundvatten ska genomföras enligt punkt 2.2.1 i provtagningsplanen. Resultat av provtagningen och en preliminär riskanalys ska inkomma till nämnden för bedömning om eventuellt kompletterande provtagning ska utföras enligt punkt 2.2.2 i provtagningsplanen.

Förorening i mark bedöms i nuläget vara lokal, ingen egentlig markundersökning har tidigare utförts på platsen. Fortsatt utredning måste ske för att undersöka hur spridningsbilden i mark ser ut inom området. Utbredning och förekomst av bekämpningsmedel samt förekommande föroreningshalter ska undersökas inom området. Miljö och tekniknämnden bedömer att jordprovtagning snarast ska utföras enligt punkt 2.2.3 i provtagningsplanen.

Misstänkta föroreningar består av bekämpningsmedel, detta innebär att provtagning och analys minst ska omfatta bekämpningsmedel och pH i jord och grundvatten. Vid jordprovtagning ska även organisk halt i jorden analyseras.

Ansvar och skälighetsbedömning

Förekommande föroreningssituation har orsakats av bedriven lantbruksverksamhet. Hantering av kemikalier som bekämpningsmedel har skett sedan 1950-tal. Detta innebär att kemikaliehantering skett på platsen under en tidsperiod av ca femtio år.

Vid utredning om förorenad mark bör utredningen ske i olika faser, innan varje påbörjad fas görs en bedömning om skälighet och ansvar för begärd utredning. I detta ärende har nya uppgifter inkommit vilket innebär att bedömningsgrunden har förändrats. Uppgift om att lantbruksverksamhet bedrivits i aktiebolagsform inkom under ansvarsutredning gällande fortsatt undersökning av föroreningssituation på fastigheten Bonden 1.

Detta innebär att då aktiebolaget Gamac Zweden AB, organisationsnummer 556146-6961, har övertagit lantbruksverksamheten och fortsatt att bedriva liknande verksamhet efter 1969 på platsen för föroreningen är bolaget ansvarigt för bedriven lantbruksverksamhet. Aktiebolaget är därmed ansvarig för att fortsatt utredning utförs. Att ett aktiebolag saknar betalningsförmåga och därmed försätts i konkurs vid eventuellt betalningsansvar är ingen grund för ansvarsbefrielse.

Fastighetsägaransvar kan ej tillämpas vid utredning och undersökningar då fastigheten har förvärvats före år 1998. Trots frihet från fastighetsansvar kan fastighetsägare få stå för viss kostnad i samband med efterbehandling motsvarande fastighetens värdeökning vid en efterbehandling.

I de fall då ansvarig för ett förorenat område saknas, finns möjlighet att ansöka om statliga medel för undersökningar och efterbehandling av området. Det förorenade området måste även vara bedömt som ett område som utgör stor risk för att prioriterats för de statliga stöden. Ansvarsutredningen visar att ansvarig finns för bedriven verksamhet.

Enligt gängse praxis bedöms kostnaden för att utföra en undersökning som obetydlig jämfört med miljönyttan av utförd utredning. Miljö- och tekniknämnden bedömer därmed att aktiebolaget Gamac Zweden AB, organisationsnummer 556146-6961 är ansvarig för förekommande föroreningssituation och att det är skäligt att aktiebolaget ska utföra begärd utredning om fortsatt undersökning inom området.

Miljö- och tekniknämnden vill särskilt trycka på vikten av att begärd utredning utförs av oberoende konsult med nödvändig kompetens och erfarenhet. Utredningen ska

2009-11-25

6(6)
Dnr 2008-500 MOT 427

sammanfattas i en rapport och vara av sådan kvalitet att en riskklassning av området enligt metodik för inventering av förorenade områden (MIFO) kan göras. Samråd bör göras med Miljö- och teknikförvaltningen angående anlita konsult innan utredning påbörjas.

FÖR MILJÖ- OCH TEKNIKNÄMNDEN



Leif Welanders
Miljöchef



Anna Eriksson
Miljöinspektör

Bilagor:

Besvärshänvisning

Bonden 1, MIFO FAS 1, Örebro 2009-03-30. Sweco uppdragsnummer 1553549 000

Bonden 1, Provtagningsplan, Örebro 2009-03-30. Sweco uppdragsnummer 1553549 000

Bonden 1, Ansvarsutredning, Hallsberg 2009-09-23. Hallsbergs kommun, Dnr 2008-500

Kopia för kännedom:

M.G.

H.W.

LÄNSSTYRELSEN i Örebro län
2009-12-28
Dnr

HALLSBERGS KOMMUN Miljö- och teknikförvaltningen ANKOM	
2009-03-31	
Diarie nr 2008-500	Diarieplanbeteckn.

SWECO

M.G.

BONDEN 1, PROVTAGNINGSPLAN

Provtagningsplan inför miljöteknisk markundersökning av
fastigheten Bonden 1, Hallsberg

Örebro 2009-03-30
SWECO Environment AB
Örebro Vatten och Miljö

P.E. och M.N.

Uppdragsnummer 1553549 000

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Fastigheten Bonden 1 vid Långängens gård i Hallsberg var från 50-talet tills nyligen en jordbruksfastighet där det odlades potatis och även en del spannmål. Under denna tid användes och förvarades bekämpningsmedel på området. Efter att en lada och två uthus revs 2006-2007 kände närliggande boende lukt av medel under 2008.

Sweco har på uppdrag av M.G. , ägaren till Bonden 1, utfört en orienterande studie inklusive riskklassning enligt Naturvårdsverkets Metodik för inventering av förorenade områden (MIFO), fas 1. Denna redovisas i rapporten "Bonden 1, MIFO fas 1", Sweco, mars 2009.

1.2 Uppdraget

SWECO Environment AB har fått i uppdrag av M.G. att ta fram en provtagningsplan för en miljöteknisk markundersökning på fastigheten Bonden 1.

Provtagningsplanen baseras på den information som framkom i MIFO fas 1-utredningen, och bör läsas tillsammans med denna.

2 Förslag till undersökningar

2.1 Strategi

Syftet med den miljötekniska markundersökningen är att bedöma risken för påverkan på människors hälsa och miljön på grund av bekämpningsmedel i jord och grundvatten härrörande från verksamheten på fastigheten Bonden 1.

De primära riskerna med bekämpningsmedel på Bonden 1 bedöms vara förknippade med spridning av föroreningar via grundvattnet till intilliggande brunnar och vattentäkter. Även direktexponering för ytligt liggande förorenad jord kan utgöra en risk.

För att undersökningarna ska vara kostnadseffektiva föreslås att undersökningar utförs stegvis:

- I de inledande undersökningarna genomförs provtagning i befintliga grundvattenrör och mätning av grundvattennivåer för att undersöka om hur halterna har förändrats sedan förra provtagningen

Utifrån resultaten av dessa inledande undersökningar beslutas om ytterligare undersökningar ska genomföras. Sådana undersökningar kan innefatta:

- Etablering av fler grundvattenrör och provtagning av grundvatten för att undersöka föroreningsförekomsten och spridningen i grundvattnet.
- Provtagning av grundvatten i privata brunnar för att undersöka om vattnet innehåller föroreningar.
- Provtagning av jord för att erhålla en bild av föroreningsförekomst, föroreningshalter och ungefärlig utbredning av föroreningar i marken inom området.

De enda föroreningar som misstänks finnas på fastigheten är bekämpningsmedel, varför analyserna bör inriktas på att undersöka halterna av bekämpningsmedel i jord och grundvatten. pH och organisk halt i jorden kan ha betydelse för spridningen av föroreningar, varför dessa parametrar också bör undersökas om jordprovtagning utförs.

2.2 Provtagning

Föreslagen placering av provpunkter vid eventuell nyetablering av grundvattenrör eller provtagning av jord presenteras i **figur 2.1** nedan. Lägena för provpunkterna kan komma att ändras beroende på resultaten från de inledande undersökningarna.

2.2.1 Inledande grundvattenprovtagning

Provtagning och analys av grundvatten utförs i de två grundvattenrör som redan finns på området. Dessutom utförs avvägning och nivåmätning i dessa två rör, i de tre grävda, privata brunnarna i närområdet som används för bevattning (på Långängsvägen 20, 25 och 26) och Långängen vattentäkt. Dessa undersökningar medger bedömning av strömningsriktning och spridning.

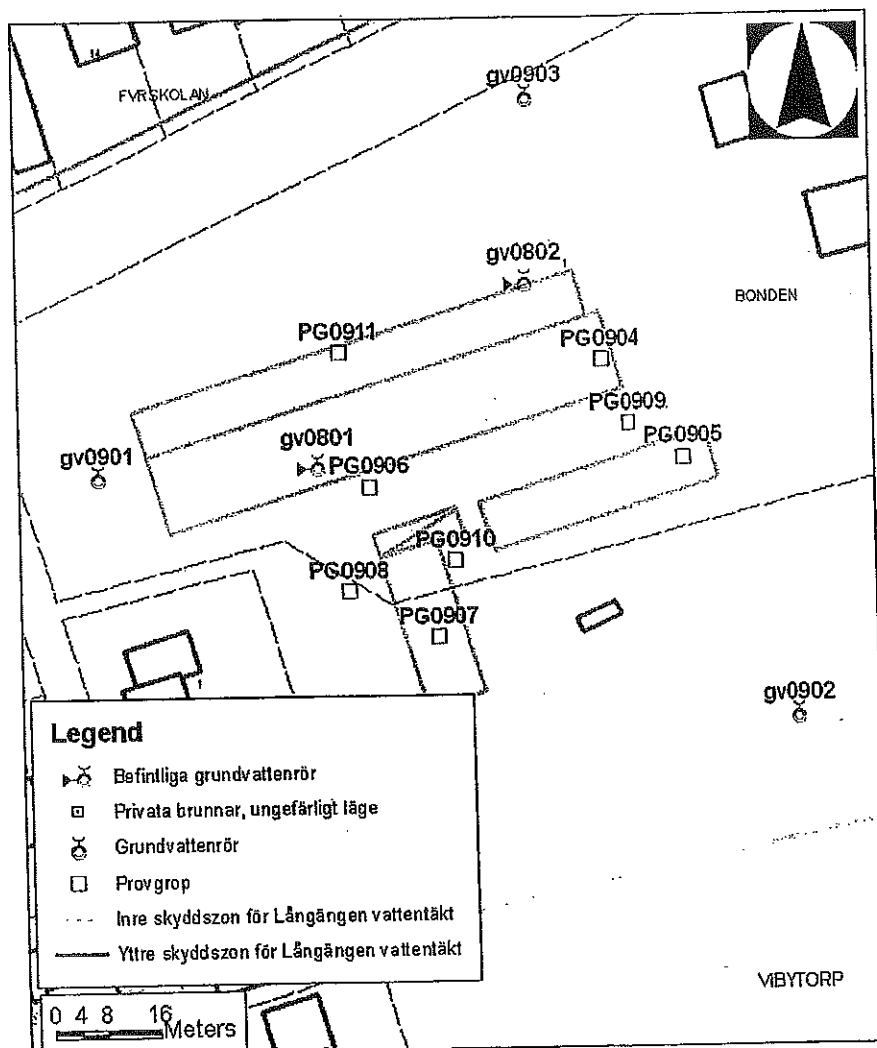
2.2.2 Kompletterande grundvattenprovtagning

För eventuell kompletterande provtagning av grundvatten och mätning av grundvattennivåer etableras preliminärt ytterligare 3 st grundvattenrör (med preliminär placering enligt figur 2.1, gv0901-0903). Provtagning och analys av grundvatten utförs i dessa tre grundvattenrör, i de två som redan finns på området, samt i brunnar i närområdet som bedöms kunna påverkas av föroreningarna på Bonden 1.

2.2.3 Jordprovtagning

Vid en eventuell jordprovtagning föreslås att preliminärt åtta provgropar grävs på området. Fyra placeras runt den plats i sydvästra delen av fastigheten där starkt luktande massor med höga halter av bekämpningsmedel redan har grävts bort. Tre gropar placeras vid de platser där bekämpningsmedel enligt uppgift har förvarats och blandats, vid f d maskinhallen och östra delen av f d potatisslagret. En grop placeras på andra sidan f d potatisslagret för att undersöka om bekämpningsmedel finns i marken där.

Provgroparna grävs ner till ca 1,5 meters djup. Flera jordprov uttas i varje provgrop, lämpligen ett prov per halvmeter, med anpassning till jordartsskikten.



Figur 2.1. Föreslagen placering av provpunkter för miljöteknisk markundersökning på fastigheten Bonden 1 i Hallsberg.

Vattenprov har nyligen (december 2008) tagits i reservvattentäkterna Långängen vattentäkt (022) och Korsnäsgråden (021). Analyserna visade inga halter över detektionsgränsen. Det bedöms inte krävas någon ny provtagning i dessa reservvattentäkter inom ramen för denna undersökning.

2.3 Inmätning

Inmätning av provtagningspunkter utförs med handhållen GPS och/eller med måttband utifrån hushörn, väg etc. Grundvattenrören avvägs mot varandra, mot de privata brunnarna och mot reservvattentäkten vid Långängen.

2.4 Analyser

2.4.1 Jordprov

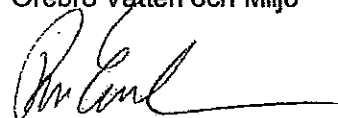
Vid en eventuell jordprovtagning föreslås det att analyser utförs på 8 jordprov från området. Vid val av prov för analys bör i första hand ytliga prov väljas, om inte något indikerar föroreningsförekomst på större djup. Ytligt liggande föroreningar innebär störst risk för direktexponering och påverkan på människors hälsa.

Analyserna bör omfatta bekämpningsmedel inkluderande bl a bentazon och mekoprop, t ex ALS analyspaket OJ-3e. Två jordprov bör även analyseras med avseende på pH och organisk halt, eftersom dessa parametrar påverkar spridningen.

2.4.2 Grundvattenprov

Analys av bekämpningsmedel motsvarande ALS paket OV-3e bör utföras på båda grundvattenproven. Proven bör även analyseras med avseende på pH, konduktivitet och löst organiskt material (DOC), eftersom dessa parametrar påverkar spridningen av föroreningar. Analysomfattningen vid eventuell kompletterande grundvattenprovtagning bestäms om detta blir aktuellt.

SWECO Environment AB
Örebro Vatten och Miljö



P.E.

Uppdragsledare



D.E.

Kvalitetsgranskare



Hur man överklagar - dom i mål som har överklagats till mark- och miljödomstolen

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen. Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen inom tre veckor från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Mark- och miljööverdomstolen fordras att prövningstillstånd meddelas. Mark- och miljööverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast.

Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.